

Qui autem morbo periculoso aut pernicioso laborat, debet utique id manifestare, vel potius abstinere a matrimonio. Similiter dicendum est generatim de sponsa, quae ex alterius consortio gravida est: certe raro accidit, ut id tegi possit, et ut propter sponsae gravissimum damnum hoc damnum et incommodum sponso etiam inscio inferre liceat: S. Alph. n. 864.

⁶⁷¹ 4. Notabilis conditionis in melius mutatio illi, qui sic mutatur, etiam jus confert a sponsalibus se liberandi. Quare: 1) id de superveniente nobilitate vix negatur. 2) De magnis divitiis supervenientibus magis dubitatur; S. Alph. n. 876 censet, discessum propter hanc rationem per se omnino dissuadendum esse — et revera, qui divitiis magis movetur, quam optimis moribus compartis, felicem matrimonii exitum vix habebit, — at illam conditionis mutationem pro causa discessus sumere, ex se peccatum non esse censet. Imo 3) S. Doctor ne eum quidem peccati accusat, qui, quum sibi post inita sponsalia offeratur matrimonium cum comparte multo ditiore¹, priora sponsalia relinquit, ut cum secunda matrimonium ineat.

5. Dissensus parentum etiam in iis circumstantiis causa recedendi esse potest, in quibus sponsalia ab initio nulla esse dici non possint, scilicet si propter parentum dissensum, etsi fortasse injustum, magna mala timentur, ut diuturnae inimicitiae vel dissensiones, exhaereditio, gravia scandala. Ad ejusmodi enim mala perferenda, quae rationabiliter praevideri non poterant, nemo censetur se voluisse obligare.

6. Num autem sola *prodiga* matrimonii promissio, quae ab eo fit, qui sponso sive sponsae multo inferioris conditionis vel fortunae matrimonium promisit, quamquam sine ullo familiae dedecore, ratio sit dissolvendae promissionis, vel potius ab initio nullam fecerit promissionem, audi S. Alphonsum recte ita dicentem: 1) si nulla ratio cohonestans hanc prodigam promissionem adfuerit, eam videri venialiter malam atque ita nullam; 2) sin mediocris ratio cohonestans adsit, ut specialis virtus in sponsa deprehensa, spes felicioris matrimonii, majorve honesti amoris affectus, promissionem et validam et licitam esse. Quare inaequalitas in divitiis non erit ex se sola justa causa, cur parentes consensum suum denegent, neque causa justa recedendi a sponsalibus scienter contractis, etsi parentum dissensus accedit, nisi praeter hunc dissensum et propter illum alia mala timentur.

⁶⁷² Ad IV. Quae sint partes parochi, si, instante matrimonio vel proclamatione futuri matrimonii, aliquis objicit sponsalia secum facta, vide apud Bangen I. § 8. Si enim interpellator non matrimonium cum illa persona intendit, sed solam indemnitate, parochi est, eum monere, de hac causa judicem ecclesiasticum non consuevisse cognoscere, sed eam conscientiae partium relinqui: quare suadeat amicam compositionem.

Alias, si sponsalia adfuisse satis probari potest, neque pro altera parte causae certo justae resiliendi deprehenduntur: parochi est, sistere pro-

¹ S. Alph. utitur voce „*excedenter melior*“ l. 6 n. 876.

clamationes et efficere, ut ecclesiastici iudicis sententia quam citissime procreetur, quae, quid juris sit, decernat; secus enim eum, qui *juste* interpellat, a justa spe vincendi dejiceret, siquidem, contracto matrimonio, actio sponsalitia non amplius admittetur. — Si altera pars certas causas recedendi habet, sufficit parochi, monere alteram partem, se et in proclamationibus et in ipso celebrando matrimonio progressurum esse, nisi sibi exhibeatur prohibitorium Ordinarii, ad quem actor, si velit, confugere possit.

Appendix.

Gravia igitur peccata praecipua, quae circa sponsalia committi possunt, sunt haec:

1. Temere et inconsultis parentibus sponsalia contrahere (ita plerumque saltem).
2. Cum gravi periculo aut alterum decipiendi, aut gravia mala ex matrimonio oritura inducendi sponsalia facere.
3. Fidem sponsalitiā frangere.
4. Statum sponsalitiū diu protrahere cum peccandi periculo seu occasione proxima.

Caput II.

De Bannis.

Quo securius in celebrandis matrimoniis procedatur, et quo facilius⁶⁷³ impedimenta, si qua existant, detegantur, Concilia Later. et Trid. proclamationes matrimonii antea faciendas accurate praescripserunt. Quare, ut compleatur doctrina eorum, quae ante matrimonium aut fieri debent, aut obligationes inducere possunt, breviter agemus 1) de bannorum obligatione, 2) de eorum dispensatione, 3) de obligatione impedimenta matrimonii revelandi.

§ 1.

De obligatione bannorum.

I. Ex praescripto Ecclesiae matrimonium tres proclamationes praecedere debent: quae obligatio ex se gravis est: Later. IV. c. 51, v. *Decretal.* l. 4 tit. 3 cap. 3, et Trid. sess. 24 cap. 1 *de ref. matr.*

II. Circumstantia temporis praescripta ea est, ut fiant 1) tribus *continuis* vicibus, 2) diebus Dominicis et festis de praeepto, 3) inter Missarum solemnia: v. Trid. *ibid.*

III. Locus autem praescriptus est ecclesia parochialis illius loci vel illorum locorum, ubi sponsi habent domicilium.

Plenior explicatio. Ad I. 1. In genere gravissima est haec obligatio, ita ut Trid. l. c. cap. 5 disposuerit, eos etiam, qui ignoranter quidem cum impedimento dirimente contraxerint, sed requisitas solemnitates (inter quas enumerat proclamationes) neglexerint, spe dispensationis carere debere.

2. Unam ex illis tribus proclamationibus omittere, non censetur ex se materia gravis, gravis vero omnino est *duarum* omissio: S. Alph. n. 990, Craisson n. 4048.

3. Si, proclamationibus expletis, matrimonium diu differtur (Rit. Rom. dicit post *duos menses*, Rit. Trevir. et Fuld. notat „*quatuor menses*“: Schulte *Eherecht* pag. 53), proclamationes ante matrimonii celebrationem renovandae seu *iterum faciendae* sunt.

Ad II. 1. Quamquam Trid. dies Dominicos *et* festivos pro bannis assignat, consuetudo in multis regionibus est, ut solis diebus Dominicis, intermissis festis intra hebdomadam occurrentibus, proclamationes fiant: quod menti legislatoris adversari non videtur; quare licet sic fieri, si legitima consuetudo id approbaverit.

2. At etiam satisfieri videtur legis intentioni, si, occurrente magno concursu fidelium, in die ex praecepto non festivo, proclamatio aliqua fiat: v. Craisson n. 4054.

3. Dicitur „inter Missarum solemnias“; quare fiat oportet non in sola Missa privata, neque in Vesperis. At si oblivione omissa fuerit aliqua proclamatio in Missa, in Vesperis, modo sat magnus populi sit concursus, ea suppleri posse videtur: cf. S. Alph. n. 991.

674 Ad III. 1. In Ecclesia parochiali proclamationes faciendae sunt. Si vero pro peculiari aliqua festivitate populus potius ad aliquod sacellum ejusdem parochiae confluerit, quam ad ipsam ecclesiam: nihil impedire videtur, quominus *ibi* in sacello isto proclamatio fiat: *ibid.*

2. In utriusque sponsi parochia proclamatio fiat oportet: quare si diversae sunt parochiae, utrobique banna publicari debent, nisi parochiae sint valde vicinae. Imo si quis sponsorum in pluribus locis domicilium aut quasi-domicilium habet, ubique in omnibus illis locis publicatio faciendae est: cf. Craisson n. 4057.

3. Difficile non est definire, quis *re* plura domicilia sive quasi-domicilia¹ habeat. Difficilior quaestio evadit circa eos, qui, ut nondum plene sui juris, ex domicilio eorum, quibus subsunt, *juridice* censeantur domicilium habere, ubi *re* non habitant. Pro his nota haec, quae praecipue ex recentioribus conciliis provincialibus desumpta sunt, ut Queb. II. Coll. Lac. III. col. 648, Senon. ib. IV. col. 894 sq., Bitur. ib. col. 1118, Remensi ib. col. 126 etc., Instruct. Austriaca § 61—64 ib. V. col. 1294.

1) *Filii familias* aetate minorennitatis² proclamari debent non solum in actuali domicilio vel quasi-domicilio, sed etiam in domicilio *parentum*.

2) *Milites*, si minores sunt, eodem modo tractari debent; alioqui praeter locum actualis habitationis domicilium juris putatur locus, ubi ante susceptam militiam habitaverunt.

3) *Vagi* proclamandi sunt in loco, ubi diutius commorati sunt, vel in loco originis: insuper pro eorum matrimonio licite celebrando consensus Episcopi adesse debet et legitima attestatio eorum status liberi.

¹ Quae quomodo acquirantur, vide n. 775.

² Aetas minorum computatur secundum leges civiles regionis: v. ll. cc. Conc. Queb., Remen., Senon. etc.

4) Qui a brevi tempore domicilium vel quasi-domicilium mutaverunt, non in solo actualis habitationis loco, sed etiam in loco prioris domicilii proclamari debent. Quantum autem tempus actualis habitationis requiratur, ut in priore loco banna omitti possint, a diverso jure loci atque Episcopali lege multum pendet. Quamquam enim Romanum jus saltem quinquennium requirere videtur, in aliis locis habitatio unius anni, imo sex mensium pro sufficiente habetur. Sic in Conc. prov. Bituric. 1850 et in Concilio Auscitano (v. Coll. Lac. tom. IV. col. 1118 et 1191) commoratio sex mensium statuitur, ut aliquis quoad banna domicilium mutasse censeatur. Additur dein „sed pro iis, qui transitorii officii, vel studiorum, famulatus causa in uno loco ultra sex menses degunt, *domicilium retinentes in altero, in utroque* (loco) proclamantur“: ergo qui domicilium in altero loco neque *re*, neque jure retinuerint, in solo posteriore proclamandi sunt. — Quae quum Romae approbata sint, norma esse possunt, ut simile spatium pro legitimo habeatur, ubi consuetudine idem observatur.

4. Quando banna in pluribus locis faciendae sunt, parochus loci, ubi matrimonium contrahitur, literas testimoniales de statu libero sponsorum accepisse debet (Ledigschein), ut matrimonio possit assistere.

A lege civili interdum exigitur, ut consensus parentum — si de filiis minoribus agitur — afferatur: quod leges canonicae non requirunt. Prudentiae igitur est videre, quousque leges civiles observari hac in re debeant.

§ 2.

De dispensatione bannorum.

I. Episcopus ex justa causa, si aliunde de impedimento non existi-⁶⁷⁵ stente satis videtur constare, a bannorum obligatione dispensare potest: Trid. l. c. cap. 1.

II. Probabiliter sufficit dispensatio Episcopi unius ex sponsis: quia nisi unus sponsorum alteri gratiam acceptam communicet, gratia nihil juvat, insuper lex bannorum obligat sponso tantum, quatenus de *mutua* ipsorum relatione agitur. Aliis verbis, omissio bannorum per se est impedimentum matrimonii impediens; quare qui, sicut in quibusvis aliis impedimentis sive impediens sive dirimentibus, ita in hoc dispensationem accepit, cum comparte sua ab impedimento liberatus est: S. Alph. n. 1006.

III. Causae dispensationis aliae sunt necessariae, aliae gratiosae. Necessariae sunt eae, quae, nisi dispensatio fiat, grave damnum uni alterive sponsorum inferant; gratiosae, quae id minime faciant.

IV. Parochus, quamquam dispensare a bannis nequit, potest tamen aliquando, si recursus ad Episcopum non jam patet, ex *epieikeia* proclamationes omittere, et sine illis ad matrimonium celebrandum sponso admittere.

Nota ad I. 1. Facilius potest dispensari ab una alterave proclamatione, quam ab omni. Quod si fit, in ipsa proclamatione dici debet, eam esse unam pro tribus, vel secundam pro secunda *et* tertia.

2. Facilius etiam, quam totalis bannorum omissio, concedi potest ab Episcopo, ut post contractum matrimonium tandem proclamationes supple-

antur, monitis conjugibus, ut interim a matrimonii consummatione abstinere: v. Trid. l. c. et Rituale Romanum tit. VII. c. 1 n. 9. *Potest* tamen Episcopus pro causae gravitate *absolute* dispensare.

Si in tali causa conjuges moniti aut jussi sunt abstinere a matrimonii consummatione, ipsi vero *certi* sunt, impedimentum non existere: illius praecepti transgressio mortale peccatum non censetur: v. Gury-Baller. II. n. 740 2. not., nisi forte specialis intimatio et *gravis* comminatio adjuncta fuit.

676 Ad III. 1. Causae necessariae fere hae sunt:

- 1) ne malitiose impediatur matrimonium, v. g. a cognatis;
- 2) ne forte vir, mutato consilio, derelinquat puellam a se violatam;
- 3) ne damnum, scandalum, infamia ex dilatione matrimonii oriantur;
- 4) si urget necessitas contrahendi, quum sponsus statim proficisci debeat;
- 5) si forte vir post matrimonium civiliter contractum non vult in tres proclamationes consentire, admittere tamen vult ecclesiasticum ritum: tunc enim in gratiam sponsae dispensari debet, si jam separatio fieri nequit;
- 6) si proclamationes sponso magno ludibrio atque irrisioni exponunt: quod quum plus minusve urgere possit, aliquando pro causa necessaria, aliquando pro libera et gratiosa haberi debet.

Quando igitur ejusmodi causae certo adsunt et graviter urgent, Episcopus juste denegare nequit bannorum dispensationem.

2. Aliquando vero ex mera gratia, ut propter sponso nobilitatem vel meritum, dispensatio concedi potest. Imo in matrimoniis summorum Principum, quorum cognatio communiter publice nota est, proclamationes omitti solent: v. Craisson n. 4050.

Ad IV. 1. Parochus igitur epieikeia uti potest:

- 1) maxime in articulo mortis ad matrimonialiter jungendos concubinos sive propter bonum prolis, sive propter spiritualem curam moribundi;
- 2) si in aliis causis necessariis modo allatis Episcopus tam cito adiri nequit.

2. Sed, nisi mortis articulum excipias, parochus *debet* conjuges monere, ut a matrimonii consummatione abstinere, donec proclamationes suppletae fuerint, aut aliter per Episcopum sit provisum. Nam epieikeia non plus concedit, quam necessarium est. At necessarium quidem esse potest statim matrimonium contrahere, vix unquam, etiam post matrimonium proclamationes omittere. Quomodo vero conjuges laedentes hoc praeceptum peccent, et — quod consequens est — qua prudentia hoc praeceptum conjugibus a parochis explicandum sit, vides ex iis, quae supra ad I. dicta sunt.

§ 3.

De obligatione impedimenta revelandi.

677 Proclamationes propterea fiunt, ne cum impedimentis matrimonia celebrentur. Quare, ut finis ab Ecclesia intentus obtineatur, necesse est, adesse obligationem pro fidelibus ea revelandi, quae matrimonium, quod proclamatur, sive invalidum sive illicitum reddant.

Ex iis vero, quae matrimonium *illicitum* reddant, fere sola sponsalia cum tertia persona inita huc pertinent. Quorum revelatio vix ad alios spectat nisi ad ipsam hanc tertiam personam, si jus suum servare velit. Aliquando tamen, si ipsa jus suum prosequi nequit, aliorum est, parochum de illo impedimento certiores facere.

Plerumque igitur ad impedimenta *dirimentia* obligatio faciendae revelationis restricta est; quae paucis his principiis continetur:

I. Per se est obligatio gravis impedimentum matrimonii, si quod scitur, revelandi, etsi res occulta est et vel secreto scitur naturali vel promisso tantum.

II. Obligatio illa, quamquam prae aliis sponso ipsos adstringit, tamen ab omnibus, qui rei notitiam habent, idque quam primum, nisi gravis causa excusat, impleri debet.

III. At obligationis excusatio censetur adesse pro iis:

- 1) qui sciunt impedimentum sub secreto *commissio*, ut sibi in officio suo dictum;
- 2) qui nequeunt revelare sine magno suo damno, vel scandalo aliorum.
- 3) qui fructum ex revelatione sperare non possunt, praecipue si certi non sunt de impedimento, sponsi vero in bona fide existunt;
- 4) qui audierunt ab homine fide non digno, aut nesciunt, a quo rem sibi narratam habent (nisi fundata spes est ulterius inquirendi);
- 5) qui sciunt, sponso occulte petiisse dispensationem.

IV. Si illius impedimenti revelatio crimen aliorum manifestat, illi, qui ex revelatione impedimenti diffamationem patiuntur, sive sponsi sunt, sive alii, per se prius moneri debent, ut ipsi per seipos provideant (aut desistendo a matrimonio, aut dispensationem occulte petendo): quo facto, si provisum fuit, revelatio non amplius fiat oportet. Haec vero *monendi* obligatio eos etiam adstringere potest, qui ex secreto commissio notitiam habent, ut videlicet eos ipsos moneant, a quibus rem secreto cognoverunt.

Appendix.

Gravis igitur obligatio circa banna praecipue est:

1. ne parochus ea (plus semel) omittat;
2. ne sponsi sine bannis, nisi dispensatum fuerit, matrimonium contrahant;
3. ut omnes, qui impedimenta norint illaque sine gravi damno manifestare possint, ea quam primum revelent.